

CUMHURİYETİN 100. YILINDA TRT VE YAYINCILIK

Ali Nihat Yazıcı

Elektronik ve Haberleşme Mühendisi

alinihat@zumbul.com.tr

Bu makalenin amacı, İnsan Hakları Evrensel Beyannameyle (UN, 1948) kabul edilen ve temel insan hakkı “ifade özgürlüğü ve haber alma özgürlüğü” kavramının temel güvencesi olarak tanımlanan kamu yayıncılığına dair, Cumhuriyetimizin 100. Yılında EMO’nun duruşunu açıklamaktır.

EMO kurulduğu günden bu yana haberleşme ve telekomünikasyon alanında ülkemizdeki olumlu ve olumsuz gelişmeleri inceleme, eleştirme, hukuki anlamda müdahil olma, yasal önerilerde bulunma, üyelerine bilgilendirmede ön almıştır.

Cumhuriyetimizin 100. Yılında Haberleşme ve Telekomünikasyon alanındaki gelişmelerin ardından, Odamızın duruşu da ülke ve yurttış hakları yönünde kamusalıdır.

Radio-Televizyon Yayıncılığı ve Türkiye’de Tarihsel Gelişimi

Marconi’nin 1895’te radyoyu keşfetmesi (Baker, 2013), (Mayes, 1972) ve 3 km uzaklığa ilk radyo yayını yapması gezegenimizde yayıncılık tarihinin ilk sayfası olmuştı.

18 Ekim 1926 tarihinde, Londra’da Dünyanın ilk kamu yayın kurumu olarak BBC (British Broadcasting Corporation: Birleşik Krallık Yayın Kurumu) kuruldu (BBC, 2023).

Aradan 6 ay geçmeden Ankara’da Nisan 1927’de Türk Telsiz Telefon A.Ş. (TTTAŞ) adlı bir şirket kuruluyordu (Yazıcı, 1999). TTTAŞ, genç Cumhuriyetin kurucusu ve eşsiz lideri Mustafa Kemal Atatürk’ün talimatlarıyla 150.000TL sermayeyle İş Bankası adına Genel Müdür Celal Bayar, Anadolu Ajansı adına Siirt Milletvekili Mahmut Soydan, bireysel olarak da Gümüşhane Milletvekili Cemal Hüsnü Taray ile Sedat Nuri gibi isimler tarafından kuruluyordu (Arvas, 2018).

Şirketin gelir kaynakları, amacı (kamusal radyo yayını yapmak), yönetim şekli, örgütlenme yapısı, yayın ilkeleri BBC’nin birebir benzeriydi. Okur-

ların aklından “herhalde yani; BBC örnek olarak alacak en iyi kurum” düşüncülerinin geçmesi olağandır. Ancak, 1926 yılında; sınır ötesiyle iletişimin yazılı olarak telgraf ve/veya mektup ile gerçekleştiği bir dünyada, İngiltere’de kurulan bir şirketten haberdar olmak, başarılı olacağına dair öngöründe bulunmak, 6 ay gibi kısa bir sürede bunu, hukuki ve tecimsel altyapısını oluşturarak kurmak olağanüstü bir liderlik kararıdır. Üstelik radyo yayıncılığının ve kamusal yayıncılığın ne kadar önemli bir iletişim aracı olduğunu öngörüp, bunu bu kadar kısa sürede Türkiye’de ve o zamanın kısıtlı maddi olanaklarıyla yaşama kazandırmak, arkasındaki olağanüstü zekanın da göstergesidir (Yazıcı, 1999).

Mustafa Kemal Atatürk’ün girişimiyle yayın hayatına başlayan TTTAŞ, bu eşsiz liderin sonsuzluğa yürümesinin ardından kapatılıyor, TRT’nin kurulacağı 1964 yılına kadar olan Devlet Radyosu dönemi başlıyordu. Devlet Radyosu, tamamen iktidar kontrolünde, Basın Genel Müdürlüğü’nün yönetimindeydi (Yazıcı, 1999).

Özellikle 1960 öncesindeki Demokrat Parti’nin son döneminde radyo o kadar politik olarak kullanılıyordu ki, her gün radyo anonslarıyla iktidarın kurdurduğu Vatan Cephesine katılanların isimleri yayınlıyor, yurttaşlar arasında kutuplaşmalar ve bugün bizlere çok tanıdık gelen rant uğruna siyasi kamplaşmalar ve iktidar muhalifleri üzerinde baskılar oluşturuluyordu.

27 Mayıs 1960’ta ordunun yönetime el koymasının ardından Devlet Radyosu’nun son dönemi 1960-1964 süreci oldu (Yazıcı, 1999).

Anayasa ve Kamu Yayıncılığı

1961 Anayasası oldukça özgürlükçü bir değişimdi. Anayasa’da kamu yayıncılığı ilk kez tanımlanıyor, bunun bir kamusal hizmet olduğu vurgulanıyordu.

1961 Anayasasının 121. maddesinde

1. Radyo-televizyon hizmetleri, kamu hizmeti

olarak düzenlenecektir.

2. Kurum, özerk ve hukuki statüye sahip olacaktır.
3. Kurum, programlarının üretiminde ve yayınında tarafsız olacaktır.
4. Kurum, kültür ve eğitimi destekleyecektir.

ilkeleriyle, kısa süre sonra dünyaya gelecek olan TRT'nin Anayasal görevleri tanımlanıyordu.

24 Aralık 1963 tarihinde TBMM'de kabul edilen 359 sayılı TRT Yasası'nın ardından, anlamlı bir günde 1 Mayıs 1964'te TRT kurularak görevine başlıyordu.

Özgürlükçü, özerk ve yayınlarında tarafsız olan TRT'nin o zamanki Yönetim Kurulu'nda çalışanların seçeceği 2 üyeden birisinin yüksek elektrik veya elektronik mühendisi olarak tanımlanmış olması, önemli bir emekçi meslek grubunun örgütü olarak EMO'nun TRT'ye dair olan söz hakkının da bir göstergesidir (Yazıcı, 1999).

Bundan 60 yıl önce bu ülkede böyle önemli bir kurumun yönetim kurulunun iki üyesi çalışanlar tarafından seçilirken, bugün tamamen siyasi kadrolarla doldurulması da neden daha gür itiraz seslerinin çıkması gerektiğini açıkça göstermektedir.

1964-1980 yılları arasında TRT yayınları tarafsız ve kamu yayıncılığına uygun bir şekilde ülkenin her köşesine hızla yayılıyordu. Aynı zamanda Türkiye'nin Sesi, Kısa Dalga Radyo Yayınlarıyla sınır ötesine ve diğer kıtalara yayın yapılıyordu.

“EMO, 55 yıl önce yazmıştı...”

EMO bünyesinde TRT ve ülkemizde kamu yayıncılığı tanımına dair ilk söylemlerden birisi 55 yıl önce, şu anda okumakta olduğunuz Elektrik Mühendisliği Dergisi'nin 134. Sayısında yer alıyordu. Bu yazıda Yeni Anayasanın (1961 Anayasası) 121. maddesine vurgu yapılarak kamu yayıncılığı ve yanında çok sesliliği sağlamak üzere özel yayıncılık konusunda bir bakış açısı dile getiriliyordu (Evcimen, 1968).

12 Mart 1971 darbesinde de faşizmin önce TRT'ye müdahale etmesi geleneği bozulmadı. Kamu yayın kurumunun radyolarında askeri muhtıra okunuyor, Demirel hükümeti istifaya çağırılıyordu. 1961 Anayasasındaki birçok özgürlük 1971 darbesi sonrasında tırpanlanıyordu. Kamu yayın kurumu her zaman olduğu gibi, iktidar için kilit rol oynuyordu. EMO, TRT üzerine yapılan faşist hesapları Elektrik Mühendisliği Dergisi'nde özel bir sayıyla konu haline getirerek tartışıyor gerek siyasi gerekse teknik açıdan kamu yayıncılığında ülke, yurttaş ve meslektaşlarımız açısından taraf olduğunu gür sesiyle haykırıyordu: “*TRT Üzerine Yoğunlaşan Faşist Özlemler*” (EMO, 1975).

12 Eylül 1980 tarihinde gerçekleştirilen faşist askeri darbenin ilk adresi yine TRT olmuştu. 5 kişiden oluşan sözde Milli Güvenlik Konseyi, öncelikle TRT'yi işgal ediyor, TRT radyolarından muhtıra okunuyordu.

Demokrasıyla birlikte, kamu yayıncılığının özerkliği de darbe alıyor, Anayasa değişikliğinden sonra yönetimde çalışanların temsili de olmak üzere, kamu yayıncılığı ilkelerinde büyük değişikliklere gidiliyordu. 2954 sayılı TRT Kanunu TBMM'de kabul ediliyordu.

Amerika'dan ithal edilen Başbakan Turgut Özal'ın küreselleşme ve serbest piyasa modelinin uygulamaya konul-

masının ardından, 21 Ocak 1989 günü yayımlanan 20056 sayılı Resmî Gazeteye yürürlüğe giren 3517 sayılı Yasa ile TRT vericileri ve personeli, PTT'ye devrediliyordu.

Korsan Özel TV ve Radyolar

Ashında, arkasındaki hesap açıktı. Başbakan Turgut Özal, oğlu Ahmet Özal'ın özel televizyon kurması için kamu yayıncılığının Anayasa'da var olan tekeline delmek için hukuk dışı ama eylemsel bir uygulamayı yaşama geçiriyordu. Vericilerin kurulmasındaki tekel Anayasasının 133 maddesine göre TRT'ye ait olması gerekirken, TRT vericilerinin ve yayın emekçisi personelinin PTT'ye devriyle, yasadışı korsan özel televizyonların ve radyoların hukuk dışı bir şekilde önü açılıyordu.

“TRT gibi etkin bir kuruluşa, doğru eleştiriler yöneltmenin gerekliliğine ve TRT'nin bugünkü durumuyla eleştirilecek çok yönü olduğuna inanıyoruz. Ne var ki eleştiriler bu önemli kuruluşu 12 Mart dönemine, belki de daha gerilere götürecek doğrultuda değil; ileriye yöneltecek nitelikte olmalıdır, bu nedenle son saldırıları tezgâhlayanların TRT'yi yıpratma çabalarındaki gerçek emellerini vurgulamak ve tüm ilerici kuruluşlarla birlikte faşizmin bu girişimine karşı çıkmak görevimizdir (EMO, 1975).”

Vericilerin PTT'ye devrinin ardından, EMO yönetimi, bu makalenin yazarı ve birçok kamu yayıncısının da arasında bulunduğu sivil toplum kuruluşları ve meslek odaları tarafından oluşturulan kitlesel bir tepki, Anamuhalefet Partisi (Sosyal-demokrat Halkçı Parti TBMM

Grubu Adına Grup Başkanvekili Hikmet Çetin) tarafından Anayasa Mahkemesi'nde (AYM) 3517 sayılı Yasanın iptali için dava açılmasını sağlıyordu. EMO bu konuya ilişkin paneller düzenleyerek üyelerini uyarıyor, kamuoyu oluşturuyor, sonuç bildirgelerini yazılı hale getirerek Dergimizde yayımlıyordu (EMO Panel, 1989).

Bu noktada Oda Genel Kurullarında, “*Oda siyaset yapmasın mesleki konularla ilgilensin*” diyen yoksun zihniyete, Odanın tarihi boyunca ülke gündeminde meslek alanına giren konularda yükselttiği ses ve oluşturduğu kamuoyunun, açtığı ya da açılmasına neden olan davaların sonucunda hep haklı çıktığı yanıtını vermek gerekiyor. “*Tabak ve plaket dağıtma*” zihniyetiyle Şube yönetmeye çalışan bu kişilerin asıl kaygısının kişisel çıkarları olduğu çok aşikâr görünüyör.

18 Mayıs 1990 günü AYM 3517 sayılı yasayı iptal ediyordu (AYM, 1990).

Ancak 6 ay içinde TBMM'den yeni bir yasa çıkmayacaktı. İktidarlar, TRT'nin kamu yayıncılığının zayıflamasını, TRT'yi kontrolleri altında tutmayı, hiçbir hukuki kurala uymayan özel radyo ve televizyon yayınlarının sermaye elinde olmasını işlerine geldiği için tercih ediyordu.

Özel radyo ve televizyonlar sermayenin elinde tamamen kontrolsüz, gerçek dışı haberleri içeren hukuksuz yayınlar yapıyorlardı. Özel radyo ve televizyon şirketleri; vergi ödemeyi, lisans ücretlerine tabii olmayı, herhangi bir regülasyonu istemediklerinden yeni bir yasa çıkmasına da karşı çıkıyorlardı. Yasa hazır olmasına rağmen bir türlü meclis gündemine gelmiyordu. Tam bir

başlıbozukluk ve yayıncılık şiddeti ortamı vardı. Nisan 1994'te Bosna'da devam eden savaşa dair gerçek dışı haberler nedeniyle Ankara'da şiddete ve yaralanmalara neden olan sokak gösterilerinin olmasının ardından, TBMM 3984 sayılı Yasayı apar topar kabul ediyor, Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) kuruluyordu (Çaplı, 1995).

TRT'nin Özerkliğine Darbe

Yeni çıkan 3984 sayılı Yasayla TRT'nin özerkliği iyice darbe alıyordu. Geçen 29 yıl süresince TRT her gün daha kötüye giden bir devlet kontrolüne maruz kaldı.

EMO, bu süreçte yaptığı yayınlar ile 3984 sayılı Yasaya dair eleştirilerini, gözlemlerini, dünyadaki örnekleri de karşılaştırarak tespit ediyor, tarihe not düşüyordu (Yazıcı, 1995).

2002 yılında AKP'nin iktidara gelmesinden sonra Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in görev süresinin sona erdiği 2007 yılına kadar olan sürecin ardından TRT'nin iktidarın resmi yayın aracı haline gelmesi çok sürmedi.

İktidarı darbeye ele geçirmek isteyenlerin alışkanlıkları 15 Temmuz 2016'da FETÖ darbe girişiminde de devam ediyordu. TRT işgal ediliyor, iktidarı silah zoruyla ele geçirmek isteyen faşist güçler halka mesajı TRT üzerinden veriyordu.

Her darbeye, üstelik çok kanallı ve tamamen sayısal medyanın izleyici çoğunluğuna egemen olduğu yayıncılık ortamında bile TRT'nin darbe girişiminden sonra işgal edilen ilk kurum olması kamu yayıncılığının iktidar güçleri ya da bu güçleri elde etmek iste-

yenler açısından sembolik ve siyasi önemini çok iyi vurgulamaktadır.

AKP'nin 15 Temmuz sonrasında cumhurbaşkanlığı sistemine geçmesi, TBMM'nin işlevlerini zayıflatması, tek adam sisteminin ülke-

mizde egemen olması sürecinde de kitlesel ikna anlamında TRT, kamu yayın kurumu olarak en önemli araçtı.

Genel seçimlere etkiler, tek taraflı iktidar yanlısı politik propandada, tamamen siyasi kadrolaşmalar TRT'yi bugün yasada belirtilen görevlerinin çok uzağında, Anayasada tanımlanan ilkelerin dışında yayın yapan bir kurum haline getirdi.

Kamu Hizmeti Yayıncılığı

Kamu hizmeti yayıncılığı ya da kısa olarak ifade etmek gerekirse Kamu Yayıncılığı kavramı aralarında önemli ama ayrıntıda kalan kuramsal farklılıklar olsa da alanın akademisyenleri tarafından birbirine yakın şekilde tanımlanmaktadır.

Kamu yayın kurumunun öncelikle sorumlu olduğu kişi, hissedarları değildir. Ruhsat ücretlerini ve kamu yayın kurumunun gelir kaynaklarını doğrudan ya da dolaylı olarak belirleyen ve kontrol edebilen hükümetler ya da devlet de değildir. Kamu yayın kurumunun sorumlu olduğu ve hesap vermesi gereken kişi yurttaştır.

Kamu yayın kurumunun amacı; üç kelimeyle **“Bilgilendir, Eğit ve Eğlendir”** dir. Ticari yayın kurulu için ise amaç; **“Eğlendir”** ve nadiren de **“Bilgilendir”** olur. Devlet yayın kurumu için ise amaç **“İkna Et”, “Eğit (devletin politikasına uygun olarak)”** ve **“Bilgilendir (ama devletin istediği şekilde)”** olur (Yazıcı, 1999).

Kamu yayın kurumları kendilerini ticari yayın kurumlarının karşısında konumlandırırken, sayısal teknoloji ve yayıncılık ortamlarının değişiminden de olumsuz olarak etkilenmişlerdir (Duman, 2018).

Kuşkusuz, kamu yayıncılığını sadece yayın ilkeleriyle açıklamak çok doğru olmayabilir. Program üretim sürecindeki editöryal bağımsızlık da kamu yayıncılığının sağlıklı bir temele oturması açısından önemli bir unsurdur. Bu konuda yapılan çok sayıda akademik çalışma vardır. Örneğin kamu yayıncılığında program yapım süreçlerinde yaşa-

“RATEM 2019 verilerine göre;

Ülkemizde 15 ulusal, 3 bölgesel ve 126 yerel televizyon kanalıyla,

32 ulusal, 76 bölgesel ve 750 yerel radyo var.

Radyo Televizyon Yayıncıları Meslek Birliği- RATEM'in 720 üyesi bulunmakta.

Ayrıca RTÜK'ün denetlediği yayın kuruluşu sayısı 1780'dir”

nan sıkıntılar ve yayın emekçisi prodüktörlerin karşılaştığı sorunlar akademik olarak incelenmiş, bu unsurun TRT'nin kamusal yayıncılığına doğrudan etkide olduğu belirtilmiştir (Ersin, 2007).

Ancak kamu yayıncılığını tamamen biçimsel ve teknolojik bir ortamın sahipliği statüsüne sokmaya çalışan görüşler yetersiz olup, kesinlikle doğru değildir. Kamu yayıncılığına bir format olarak ya da hukuki bir statü gibi (Bölükbaş, 2020) bakış, bilimsel bir dayanağa sahip değildir.

TRT emekçilerinin sendikal yapıları da kamu yayıncılığı ko-

nusunda sık sık görüşlerini dile getirmekte, kamu yayıncılığının ülkenin geleceği açısından ne kadar yaşamsal olduğunun altını çizmektedir (Karaboğa-HABERSEN, 2022).

EMO, üzerine düşen görevi her zaman yerine getirmiş, 55 yıldır TRT ve kamu yayıncılığı konusunda sadece doğruları söylemekle kalmamış, eylemde de etkin olmuştur. EMO'nun gündeminden TRT'nin kamu yayıncılığı açısından özerkliği ve Anayasal bağımsızlığı asla düşmemiştir, düşmeyecektir (EMO, 2019).

Kamu yayıncılığında izleyicinin gereksinimlerini, yeni kuşakların isteklerini göz önüne almak çok önemli bir unsurdur. TRT bu anlamda kendisini geliştirememiştir. Güncel tanımlamayla Z-Kuşağı gençliğin yayın anlamında ve özellikle çok kanallı sayısal yayıncılık ortamındaki beklentileri, TRT'nin tamamen siyasi olarak atanan yönetimlerinin, subliminal mesaj verme gündemleriyle karşılanamaz. Bu alanda yapılan araştırmalar, Z-kuşağının ne yazık ki, TRT'ye uzak durduğunu göstermektedir (Kuyucu, 2018).

Sayısallaşma ve Küresel Olaylarla Kamu Yayıncılığının Yeniden Yapılanması

Kuşkusuz kamu yayın kurumunun teknolojik, politik veya küresel değişimler ve/veya olgular karşısında duyarsız kalması, kendini ayrıştırarak yayın yapması beklenemez. COVID19 küresel salgını sonrasında ve öncesinde dünyanın aynı

					
1968–1986	1986–1990	1990–2001	2001–2012	2012–2018	2018–present

dünya olmadığı, uzaktan çalışma formatının hızla yaygınlaşması sonucu, çok kanallı sayısal platformların gelişmesi gibi olgular, kamu yayın kurumlarının de kendilerine çeki düzen veremelerine gerektirmektedir.

Bu konuda üretilen akademik çalışmalar, kamu yayıncılığına olan gereksinimin sürdüğünü ve doğru haber alma açısından ülkemiz örneğinde TRT'nin özerkliğinin ne kadar kıymetli olduğunu vurgulamaktadır (Nart, 2022).

Gelir kaynakları TRT'nin bağımsız ve özerk olması açısından çok önemlidir. Ne yazık ki, TRT'nin enerji paylarından aldığı kaynak, TRT'nin yaşanan politik gerçeklikte yaptığı yayınlarla karşılaştırılarak, sert eleştirilerle yüzleşmiş, zaman zaman muhalefetin de yersiz ve popülist eleştiri malzemesi haline gelmiştir. Bunun sonucunda, AKP hükümeti TRT'nin en önemli gelir kaynaklarından birisi olan enerji faturalarından alınan yüzdelik bir payı önce indirmiş, sonra da tamamen kaldırmıştır (Resmî Gazete, 2021).

AKP Hükümeti TRT'yi, en ucuz, en kolay yönetilen yayın organı ve medya olarak görmektedir. Bu nedenle zaten kendi ceplerinden çıkmayan, ama yasal olarak devlet yardımı olarak genel bütçeden TRT'ye aktarılan kaynaklar ile daha büyük bütçeleri TRT'ye sunarken, diğer taraftan sanki bu bütçeler bu halkın omuzlarında değilmiş gibi, elektrik faturalarından kesilen TRT payının kaldırılmasını popülist bir zafer olarak kamuoyuna sunmuştur. Oysa halk açısından bu büyük bir yenilgi olmuştur.

Sonuç

Günümüzdeki sayısal yayıncılık gelişimiyle, bireylerin radyo ve televizyon yayınına ulaşım yöntemleri ve gereksinimleri de çok büyük bir değişime uğramıştır. Ancak, 2023 yılında Cumhuriyetin 100. Yılı kutlarken, özellikle cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerinde yaşanan süreç, kamu yayıncılığının ne kadar önemli bir görevi olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır.

Seçimlerde montajlı videolarla, “adaylardan birisinin teröristlerle iş birliği yaptığı” şeklinde, hem kamu yayın kurumu TRT'de hem de yandaş medyada fütursuzca propaganda yapılmıştır. Bu yayınlar tamamen gerçek dışı; laikliğe, tarafsızlığa ve adil seçim ilkelerine aykırı formlarda olmuş, hukuki yollar kapatılmış, muhalif kanallar büyük oranda susturulmuştur. Regülasyon ve denetimle görevli RTÜK tamamen iktidarın istediği şekilde, kitlesel bir propaganda ortamında iktidarın amaç-

ları doğrultusunda kararlar almıştır.

Cumhuriyetimizin 100. Yılında Haberleşme ve Telekomünikasyon alanındaki gelişmelerin ardından, Odamızın duruşu da ülke ve yurtaş hakları yönünde kamusaldır.

Sonuç olarak, kamu yayıncılığı, her zamankinden daha çok gereksinim duyulan bir olgudur. EMO olarak, 55 yıldır bu alanda söylediklerimizin arkasındayız.

Kamu yayıncılığı şarttır. TRT Halkındır!

Referanslar

- Arvas, İ. S. (2018). *Türkiye'nin Radyo ile Tanışması ve Türk Telsiz Telefon Anonim Şirketi. International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 4(2), 406–428.
- AYM. (18.5.1990). *Anayasa Mahkemesi Kararı. https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/1990-8-nrm.pdf*
- Baker, W. J. (2013). *A History of the Marconi Company 1874-1965. Routledge.*
- B.B.C. (28.8.2023). 1920s. *bbc.com. https://www.bbc.com/historyoftelevision/timelines/1920s*
- Böyükbaş, K. (2020). *Kamu Yayıncılığı Bağlamında TRT Radyolarına Bakış: TRT Radyo 1 ve TRT FM Örneği. TRT Akademi*, 05(09), 54–85.
- Çaplı, B. (1995). *Televizyon ve Siyasal Sistem. İmge Kitabevi.*
- Duman, K. (2018). *Deregülasyon Sonrası Kamu Hizmeti Yayıncılığı: RAI ve TRT üzerine Karşılaştırmalı Çalışma. Ulakbilge Dergisi*, 6(20). <https://doi.org/10.7816/ulakbilge-06-20-04>
- EMO. (2019). *Kamu Hizmeti ve TRT. Elektrik Mühendisliği (EMO)*, 466, 31.
- EMO. (1975). *TRT Üzerine Yoğunlaşan Faşist Özlemler. Elektrik Mühendisliği Dergisi*, Sayı: 217, 4–5.
- EMO Panel. (1989). *Radyo ve TV Televizyon Verici İstasyonları PTT mi TRT mi? Elektrik Mühendisliği Dergisi*, 363, 422–431.
- EMO, E. (2019). *Kamu Hizmeti ve TRT. Elektrik Mühendisliği (EMO)*, 466, 31.
- Ersin, N. (2007). *Kamu Hizmeti Yayıncılığı ve TRT'de Program Üretim Süreci. Ankara Üniversitesi Akademik Yayınlar.*
- Evcimen, T. Hıfzı. (1968). *Radyo Televizyon Hizmetleri. Elektrik Mühendisliği Dergisi*, Sayı: 134, 36–39.
- Karaboğa, B. (5.7.2022). *Kamu Hizmeti Yayıncılığı Yapan TRT İstiyoruz! HABER-SEN.*
- Kıyıcı, M. (2018). *Kamu Yayıncılığı ve TRT Radyoları: Üniversite Öğrencilerinin Perspektifinden TRT Radyolarının Mecrasındaki Konumu. The Journal of Academic Social Science*, 6(74), 199–220.
- Mayes, T. L. (1972). *Brief History of the Marconi Wireless Telegraph Company of America.*
- Nart, S. (2022, March 6). *Kamu yayıncılığı, özerklik ve TRT | Çağdaş Dergi 3 – Çağdaş Gazeteciler Derneği.*
- U.N.OHCHR. (2022). *International Bill of Human Rights. OHCHR. https://www.ohchr.org/en/what-are-human-rights/international-bill-human-rights*
- Resmî Gazete. (25.12.2021). 25 Aralık 2021 CUMARTESİ. *www.resmigazete.gov.tr.*
- Resmî Gazete. (21.01.1989). *Radyo ve Televizyon Verici İstasyonlarının Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi Genel Müdürlüğü Tarafından Kurulması ve İşletilmesi ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. Resmî Gazete.*
- Yazıcı, A. N. (1995). *3984 Sayılı Radyo-TV Yasası Üzerine Bir İnceleme. Elektrik Mühendisliği Dergisi*, 1995(395), 116–125.
- Yazıcı, A. N. (1999). *Kamu yayın kurumları ve yeniden yapılanma. TRT Eğitim Dairesi Başk.*